

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ЦИФРОВА ВАЛЮТА ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ (CBDC): ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Андрущенко Н.В., здоб. СВО «Магістр» за спеціальністю «ІТ-фінанси,
трейдинг та ринок криптовалют» Навчально-наукового інституту «Кіберпорт»
Державного біотехнологічного університету
Науковий керівник: Морозова Г.С., канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Державний біотехнологічний університет**

В сучасному світі, який стрімко розвивається в напрямку цифрової трансформації, фінансова система також стає об'єктом революційних змін. Однією з найбільш обговорюваних та актуальних тем є впровадження цифрових валют (CBDC) світовими банками. Ці електронні форми грошей, створені центральними банками країн відкривають нові перспективи та виклики для світової економіки. Актуальність дослідження CBDC полягає в тому, що вони реформують спосіб функціонування грошової системи, маючи потенціал впливати на фінансову стабільність, фінансову включеність та геополітичні відносини.

CBDC визначається як широко прийнята цифрова версія національної валюти, що випускається центральним банком. Він деномінований у суверенній валюті країни та є прямим зобов'язанням центрального банку. Існує два типи CBDC: оптові та роздрібні. Оптові CBDC використовуються для розрахунків за великими фінансовими операціями переважно між регульованими фінансовими установами, такими як міжбанківські перекази та резервні розрахунки. З іншого боку, роздрібні CBDC ширше використовуються домогосподарствами та підприємствами.

Важливо зазначити, що CBDC не є типом криптовалюти. Основна відмінність між CBDC і криптовалютою полягає в тому, що CBDC регулюється центральним банком, тоді як криптовалюти є децентралізованими та нерегульованими. Крім того, CBDC прив'язані до національної валюти в співвідношенні 1:1, тоді як криптовалюти не мають внутрішньої цінності та мають високі показники волатильності, оскільки вони нічим не підкріплені.

Що стосується конструктивних особливостей, існують ключові принципи та елементи, які повинні втілювати CBDC. Відповідно до звіту Банку міжнародних розрахунків (BIS) про основоположні принципи та основні характеристики CBDC, група із семи центральних банків запропонувала три основні принципи CBDC:

1. "Не завдавати шкоди". Нові форми грошей, що постачаються центральним банком, повинні продовжувати підтримувати досягнення цілей державної політики і не повинні заважати чи перешкоджатиздатності центрального банку виконувати свій мандат щодо монетарної та

фінансової стабільності. Наприклад, CBDC має підтримувати та зміцнювати «єдиність» або одноманітність валюти, дозволяючи громадянськості використовувати різні форми грошей як взаємозамінні.

2. Співіснування. Центральні банки мають мандат на стабільність і діють обережно на новій території. Різні типи грошей центрального банку – нові (CBDC) та існуючі (готівка, резервні чи розрахункові рахунки) – повинні доповнювати один одного та співіснувати з міцними приватними грошима для підтримки цілей державної політики. Центральні банки повинні продовжувати надавати та підтримувати готівку до тих пір, поки на них є достатній суспільний попит.

3. Інноваційність та ефективність. Без постійних інновацій і конкуренції для підвищення ефективності платіжної системи юрисдикції користувачі можуть використовувати інші, менш безпечні інструменти або валюти. Зрештою це може призвести до економічної та споживчої шкоди, потенційно завдаючи шкоди монетарній та фінансовій стабільності.[1]

Розробляючи інструмент, центральні банки можуть вирішити, які функції вони хочуть пов'язати з цифровою валютою. Наприклад, центральні банки можуть вирішувати, чи будуть вони встановлювати ліміти на суму CBDC, яку фізичні особи можуть мати в будь-який момент часу, і чи нараховуватимуть за це відсотки. Ці особливості особливо важливо враховувати у зв'язку з монетарною політикою, зокрема, її впливом на пропозицію грошей і фінансове посередництво. Щоб уточнити, що створення відсоткової CBDC допоможе стимулювати попит на цифрову валюту; однак це також може зробити CBDC прямим конкурентом банківських депозитів, що потенційно може спричинити можливий набіг на банки та, таким чином, призвести до фінансового посередництва. Не менш важливо, щоб CBDC були дешевими, простими у використанні, зручними та сумісними, щоб забезпечити широке впровадження.

Як і будь-який фінансовий інструмент цифрова валюта має свої переваги та недоліки. Ми проаналізували та виділили 10 основних переваг та недоліків цифрових валют.

Переваги CBDC:

1. Підвищення ефективності транзакцій: CBDC можуть потенційно оптимізувати платіжні системи та скоротити час розрахунків, забезпечуючи швидші та зручніші транзакції.
2. Розширення фінансової доступності: CBDC можуть надати ширший доступ до фінансових послуг для фізичних осіб і компаній, які наразі недостатньо обслуговуються традиційними банками.
3. Кращий контроль монетарної політики: CBDC можуть допомогти центральним банкам ефективніше керувати інфляцією, процентними ставками та іншими макроекономічними показниками.

4. Зниження витрат для центрального банку : CBDC можуть потенційно знизити вартість друку та обігу фізичної готівки, а також зменшити потребу в посередниках у платіжних системах.
 5. Підвищена безпека та конфіденційність для користувачів: CBDC можуть забезпечити безпечні платежі та більш приватний спосіб здійснення транзакцій, зменшуючи ризик шахрайства та крадіжки особистих даних.
 6. Потенціал для стимулювання економічного зростання: CBDC можуть забезпечити швидші та ефективніші платежі, що, у свою чергу, може сприяти економічній активності та зростанню.
 7. Спрощення транскордонних транзакцій : CBDC можуть спростити та здешевити проведення міжнародних транзакцій, зменшивши потребу в конвертації іноземної валюти та посередниках.
 8. Зменшення незаконної діяльності: CBDC потенційно можуть зменшити поширеність незаконної діяльності, такої як відмивання грошей та ухилення від сплати податків, оскільки всі транзакції будуть реєструватися та відстежуватися.
 9. Спрощення збору податків: CBDC могли б спростити процес збору податків, оскільки всі транзакції реєструвалися б і легше відстежувалися.
 10. Інтеграція з іншими новими технологіями: CBDC можна інтегрувати з іншими новими технологіями, такими як блокчейн і смарт-контракти, потенційно створюючи нові варіанти використання та програми.
- 10 недоліків цифрових валют центрального банку:
1. Потенціал для фінансового посередництва: CBDC можуть зменшити потребу в традиційних фінансових посередниках, таких як банки, що може призвести до втрати робочих місць і скорочення економічної активності.
 2. Ризик втечі з банків і нестабільність системи: раптовий сплеск попиту на CBDC може спричинити втечу з банків і потенційно дестабілізувати фінансову систему.
 3. Потреба в інфраструктурі та технологічних інвестиціях: впровадження CBDC вимагатиме значних інвестицій у технологічну інфраструктуру, що може стати значним тягарем для деяких країн.
 4. Вразливість до кібератак: як і будь-яка цифрова система, CBDC можуть бути вразливі до кібератак і спроб злому.
 5. Можливість порушення конфіденційності користувача та створення стану спостереження: залежно від дизайну системи CBDC існує ризик того, що конфіденційність користувача може бути скомпрометована або система може використовуватися для цілей спостереження.

6. Труднощі у здійсненні транскордонних транзакцій: прийняттю CBDC можуть перешкоджати труднощі з впровадженням транскордонних транзакцій та гармонізація нормативних документів у різних країнах.
7. Можливість посилення нерівності доходів: якщо CBDC не розподіляються справедливо, вони можуть посилити чинну нерівність доходів у суспільстві.
8. Відсутність фізичної готівки як резервної копії: CBDC повністю покладатимуться на цифрову інфраструктуру, яка може бути вразливою до відключень електроенергії та інших збоїв.
9. Труднощі у впровадженні заходів протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму : CBDC може бути важче контролювати та регулювати, ніж фізичну готівку, що може створити труднощі для запобігання відмиванню грошей і фінансуванню тероризму.
10. Можливість зловживання центральним банком: залежно від дизайну системи CBDC існує ризик того, що центральні банки можуть використовувати свою владу для маніпулювання економікою або прийняття рішень, які не відповідають інтересам суспільства.

Говорячи про перспективи цифрових грошей варто зазначити, що за останні кілька років інтерес до дослідження CBDC зріс. Фактично, у травні 2020 року лише 35 країн, розглядали можливість створення CBDC, а наразі 111 країн, що становлять 95% світового ВВП, досліджують цифрову валюту. В цьому списку знаходиться і Україна. На сьогодні 11 країн повністю запустили CBDC. Очікується, що до кінця 2023 року понад 20 країн зроблять значні кроки щодо пілотування CBDC, включаючи Австралію, Таїланд, Бразилію, Індію та Південну Корею[2].

У всьому світі центральні банки роблять кроки до впровадження CBDC. Наприклад, Національний банк Швейцарії нещодавно оголосив про плани випустити оптовий CBDC на цифровій біржі Швейцарії в рамках пілотної програми. Тим часом Європейський центральний банк (ЄЦБ) неухильно просувається до запуску свого пілотного цифрового євро, потенційно готуючи основу для повномасштабного запуску в 2028 році[3]. Китай уже розпочав пілотне тестування, в якому взяли участь 260 мільйонів людей, а Індія та Бразилія планують запровадити свої цифрові валюти в наступному році.

Підсумовуючи, варто сказати, що цифрові валюти це новий та обіцяючий фінансовий інструмент, який надає значні переваги, такі як ефективність та фінансова включеність. Однак разом з перевагами вони мають і недоліки в області приватності та кібербезпеки. На шляху впровадження CBDC важливо зберігати баланс між інноваціями та регуляцією. У майбутньому CBDC можуть впливати на розвиток глобального фінансового простору, спрощуючи міжнародні платежі та сприяючи фінансовій включеності .

Література

- 1) Central bank digital currencies: foundational principles and core features. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.bis.org/publ/othp33.htm>
- 2) Атлантична рада (2023), система відстеження цифрових валют Центрального банку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.atlanticcouncil.org/cbdctracker/>
- 3) Європейському центральному банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/html/index.en.html